

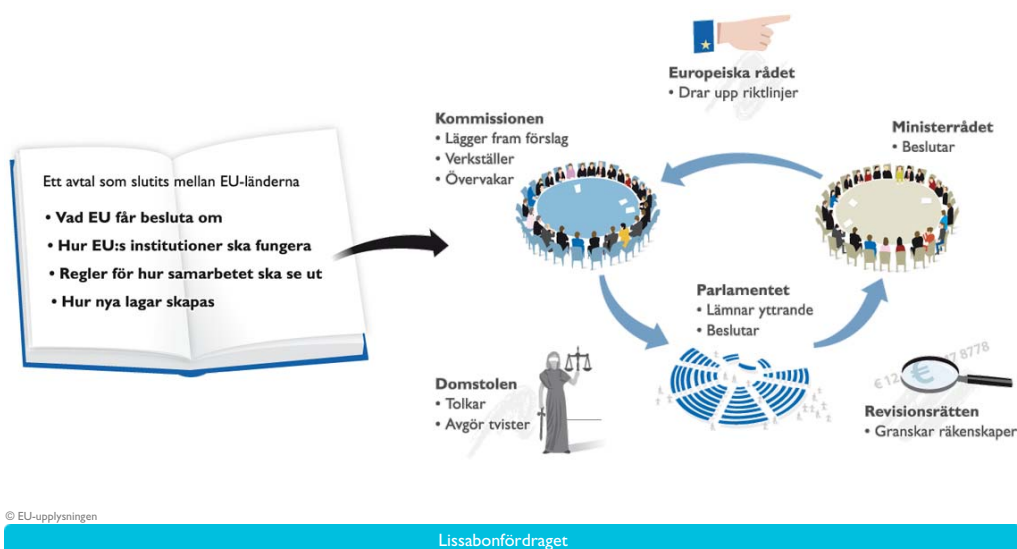
© EU-upplysningen

Lissabonfördraget

EU:s Lissabonfördrag

Vad är ett fördrag?

Samarbetet mellan EU-länderna bygger på ett antal fördrag. Dessa fördrag är mellanstatliga avtal, det vill säga avtal som slutits mellan EU:s medlemsländer. I fördragen finns reglerna om vad EU får besluta om, hur samarbetet ska se ut, hur EU:s institutioner (Europaparlamentet, Kommissionen, Ministerrådet, EG-domstolen och Revisionsrätten) ska fungera och hur nya lagar skapas. Europeiska rådet är toppmötena då EU-ländernas stats- och regeringschefer träffas.

EU-samarbetet bygger på **de tre grundfördragen** Romfördraget (EG-fördraget), Maastrichtfördraget (EU-fördraget) och Euratom-fördraget. Ändringar i grundfördragen görs genom **ändringsfördrag**. Nicefördraget är exempel på ett sådant. För att genomföra ändringar i grundfördragen krävs att alla EU-länder är överens.

EU:s nuvarande fördrag:

Parisfördraget (Kol- och stålfördraget) – var ett av grundfördragen 1953-2002. Det upphörde att gälla 2002 eftersom det upprättats för en period om femtio år.

Romfördraget (EG-fördraget) – började gälla den 1 januari 1958 och hette fram till 1993 EEG-fördraget. Innehåller grunden för en stor del av samarbetet inom EU, till exempel EU:s inre marknad, tullunionen och jordbrukspolitiken.

Euratom-fördraget – antogs samtidigt som Romfördraget och handlar om samarbetet kring atomenergi.

Fusionsfördraget – ändringsfördrag som började gälla den 1 juli 1967 och som innebar en sammanslagning av institutioner för att förenkla samarbetet, som nu kallades Europeiska gemenskaperna (EG).

Europeiska enhetsakten – ändringsfördrag som började gälla den 1 juli 1987. Det innebar bland annat att beslut kunde tas med kvalificerad majoritet istället för enhällighet.

Maastrichtfördraget (EU-fördraget) – började gälla den 1 maj 1993. Samarbetet utökades med en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik och samarbete i rättsliga och inrikes frågor. EU bildades.

Amsterdamfördraget – började gälla den 1 maj 1999. Ändringarna innebar bland annat att Europaparlamentet fick ökat inflytande.

Nicefördraget – började gälla den 1 februari 2003 och syftet med ändringsfördraget var att underlätta utvidgningen av EU.

Bakgrund till Lissabonfördraget

- Fler medlemsländer
- Konstitutionella fördraget 2004
- Frankrike och Nederländerna sa nej 2005
- Nytt fördrag förhandlades fram 2007
- Länder med invändningar

© EU-upplysningen

Lissabonfördraget

Fler medlemsländer: EU har utvidgats med 12 nya medlemsländer sedan den 1 maj 2004. Med fler länder behövde beslutsfattandet förändras.

Konstitutionella fördraget 2004: I samband med att EU:s stats- och regeringschefer enats om Nicefördraget i december 2000 utlyste de en debatt om EU:s framtid. Ett år senare, i december 2001, kallades ett konvent samman. Europeiska konventets uppgift var att föreslå hur EU:s fördrag skulle ändras för att möta framtiden och EU-medborgarnas förväntningar. I konventet deltog representanter för regeringar och parlament i EU:s medlems- och kandidatländer samt representanter för kommissionen och Europaparlamentet. Totalt bestod gruppen av 105 personer varav 6 var svenskar. Ordförande var den tidigare franske presidenten Valéry Giscard-d'Estaing. I juli 2003 lämnade konventet ett utkast till nytt fördrag. Några månader senare träffades EU-ländernas regeringar i en regeringskonferens för att ta ställning till utkastet och vilka ändringar som skulle göras. I juni 2004 kom EU-ländernas stats- och regeringschefer överens om ett nytt så kallat konstitutionellt fördrag. Detta fördrag skulle ersätta de nuvarande fördragen, men eftersom inte alla EU-länder godkände det konstitutionella fördraget började det aldrig gälla. Processen stannade av efter att **fransmän och nederländare sagt nej till fördraget i folkomröstningar 2005**. Det godkändes dock i 18 av EU:s 27 medlemsländer genom antingen folkomröstning eller beslut i de nationella parlamenten.

Nytt fördrag förhandlades fram 2007: Diskussionerna om ett nytt EU-fördrag återupptogs under våren 2007 på initiativ av det tyska ordförandeskapet. I juni samma år enades EU:s stats- och regeringschefer om en kompromiss för ett nytt fördrag. Kort därefter sammankallades en regeringskonferens var främsta uppgift var att göra en juridisk granskning av förslaget. EU:s stats- och regeringschefer enades sedan om innehållet i det nya fördraget i oktober 2007.

Regeringskonferens: För att ändra EU:s fördrag måste en regeringskonferens som beslutar om ändringen kallas samman av ministerrådet. Den består av medlemsländernas regeringar.

Länder med invändningar: En del länder hade invändningar mot det nya fördraget. Polen fick exempelvis igenom att beslutsreglerna i rådet kan börja gälla först 2017. Polen fick också, liksom Storbritannien, undantag från stadgan om grundläggande rättigheter. Den ska inte påverka brittisk och polsk lag eller lagtolkning. Italien var missnöjt med förslaget om fördelning av platser i parlamentet eftersom landet får färre platser. Efter förhandlingar fick Italien en plats mer än i förslaget.

Viktiga punkter i nya Lissabonfördraget

- Nya beslutsregler i ministerrådet
- Inget veto i frågor om straffrätt och polissamarbete
- Fast ordförande/"President" och "Utrikesminister"
- Färre platser i Europaparlamentet
- De nationella parlamenten får möjlighet att tycka till

Nya beslutsregler i rådet 2014: Från och med 2014 kommer ministerrådet att fatta beslut genom dubbel majoritet. Det innebär att minst 55 procent av länderna, vilka ska representera minst 65 procent av EU:s befolkning krävs för att fatta beslut. Fram till 2017 kan dock ett medlemsland kräva att EU fattar beslut enligt de nuvarande reglerna om kvalificerad majoritet.

Kvalificerad majoritet idag:

Reglerna innebär att det krävs två majoriteter för att fatta beslut med kvalificerad majoritet:

*en kvalificerad majoritet av antalet röster (Totalt antal röster i rådet: 345. Gräns för kvalificerad majoritet: 255)

*minst hälften av antalet medlemsländer.

När beslut ska fattas med kvalificerad majoritet kan ett enskilt medlemsland dessutom begära en kontroll av att de medlemsländer som stödjer ett beslut tillsammans utgör minst 62 procent av unionens befolkning. Om detta krav inte är uppfyllt faller beslutet.

Polisiära och straffrättsliga frågor blir överstatliga: Beslut i dessa frågor ska fattas med majoritetsbeslut och medlemsländerna förlorar sitt veto mot nya lagar på området. Till exempel gränskontrollfrågor och straffrättsligt samarbete. Medlemsländerna kan dock begära att lagförslag ska godkännas enhälligt av EU:s stats- och regeringschefer om det tycker att det påverkar deras rättssystem alltför mycket.

Europeiska rådet får en fast ordförande ("President"): Europeiska rådet, det vill säga mötena mellan EU:s stats- och regeringschefer, får en fast ordförande. Den väljs på 2,5 år och kan väljas om en gång. Det nuvarande systemet innebär att Europeiska rådet har en ny ordförande varje halvår, beroende av vilket land som håller i ordförandeskapet.

EU:s representant i utrikesfrågor ("Utrikesminister"): Detta är en ny post. Den "högare representanten för utrikes- och säkerhetspolitiken" kommer att vara ordförande i ministerrådet för yttre förbindelser (utrikesministermöten) samt vice ordförande i kommissionen.

Färre platser i Europaparlamentet: 750 + 1 talman. Parlamentet får färre platser än dagens 785. I oktober 2007 antog parlamentet ett förslag om fördelningen av platserna mellan medlemsländerna. Rådet ska ta det formella beslutet när Lissabonfördraget antagits. Enligt förslaget ska Sverige ha 20 platser, en mer än dagens 19. Inget land får ha färre än 6 platser eller fler än 96 platser.

De nationella parlamenten får möjlighet att tycka till: Med det nya fördraget får de nationella parlamenten en starkare roll genom att de kan påverka EU:s beslutsprocess direkt. Idag kan parlamenten påverka främst via sina regeringar. De nationella parlamenten får åtta veckor på sig att pröva subsidiaritetsprincipen (närhetsprincipen) i förslag till EU-lagstiftning. De nationella parlamenten har två röster var. Om en tredjedel av parlamentens röster står bakom att förslaget strider mot subsidiaritetsprincipen ska det omprövas. Om förslaget handlar om straffrättsliga eller polisiära frågor räcker en fjärdedel. Efter omprövningen kan förslaget vara oförändrat, ha ändrats eller dragits tillbaka. Om lagförslaget ska behandlas av Europaparlamentet och ministerrådet inom det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska det omprövas om en majoritet av parlamentens röster står bakom att det strider mot subsidiaritetsprincipen. Om kommissionen står fast vid förslaget kan det ändå underkännas. Antingen genom att 55 procent av ministerrådets medlemmar eller en majoritet i Europaparlamentet anser att förslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Några skillnader

Regler idag	Lissabonfördraget
Vid majoritetsbeslut krävs 255 av 345 röster och 50% av länderna	55 % av länderna, 65 % av EU:s befolkning
Enhällighet inom straffrätt och polissamarbete	Majoritetsbeslut
Roterande ordförandeskap i Europeiska rådet	Fast ordförande
785 ledamöter i Europaparlamentet	751 ledamöter
En kommissionär per medlemsland	2/3 av medlemsländerna får kommissionär

© EU-upplysningen

Lissabonfördraget

Nya beslutsregler i ministerrådet 2014: Från och med 2014 kommer ministerrådet att fatta beslut genom dubbel majoritet. Det innebär att minst 55 procent av länderna, vilka ska representera minst 65 procent av EU:s befolkning krävs för att fatta beslut. Fram till 2017 kan dock ett medlemsland kräva att EU fattar beslut enligt de nuvarande reglerna med kvalificerad majoritet.

Kvalificerad majoritet idag

Reglerna innebär att det krävs två majoriteter för att fatta beslut med kvalificerad majoritet:

*en kvalificerad majoritet av antalet röster (Totalt antal röster i rådet: 345. Gräns för kvalificerad majoritet: 255)

*minst hälften av antalet medlemsländer.

När beslut ska fattas med kvalificerad majoritet kan ett enskilt medlemsland dessutom begära en kontroll av att de medlemsländer som stödjer ett beslut tillsammans utgör minst 62 procent av unionens befolkning. Om detta krav inte är uppfyllt faller beslutet.

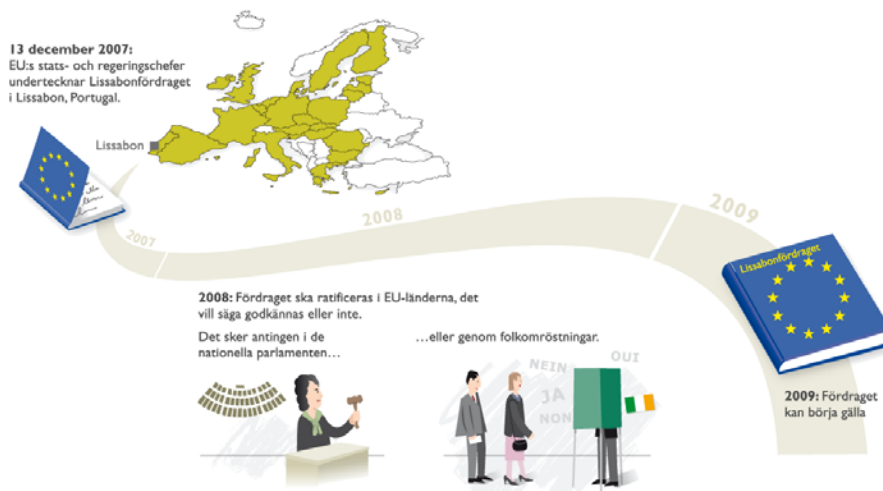
Polisiära och straffrättsliga frågor blir överstatliga: Beslut i dessa frågor ska fattas med majoritetsbeslut och medlemsländerna förlorar sitt veto mot nya lagar på området. Till exempel gränskontrollfrågor och straffrättsligt samarbete. Medlemsländerna kan dock begära att lagförslag ska godkännas enhälligt av EU:s stats- och regeringschefer om det tycker att det påverkar deras rättssystem alltför mycket.

Europeiska rådet får en fast ordförande ("president"): Europeiska rådet, det vill säga mötena mellan EU:s stats- och regeringschefer, får en fast ordförande. Den väljs på 2,5 år och kan väljas om en gång. Det nuvarande systemet innebär att Europeiska rådet har en ny ordförande varje halvår, beroende av vilket land som håller i ordförandeskapet.

751 platser i Europaparlamentet (750 ledamöter+1 talman): Parlamentet får färre platser än dagens 785. I oktober 2007 antog parlamentet ett förslag om fördelningen av platserna mellan medlemsländerna. Rådet ska ta det formella beslutet när Lissabonfördraget antagits. Enligt förslaget ska **Sverige** ha 20 platser, en mer än dagens 19. Inget land får ha färre än 6 platser eller fler än 96 platser.

Kommissionen: Från och med den 1 november 2014 ska antalet kommissionärer motsvara 2/3 av antalet medlemsländer, inklusive ordföranden och den höga representanten för utrikes- och säkerhetspolitiken. Därefter kommer kommissionärsposterna att rotera på jämlika villkor och följaktligen kommer varje medlemsstat att stå utan egen kommissionär var tredje mandatperiod. I dag har varje land en kommissionär. Den svenska kommissionären är Margot Wallström.

Vad händer nu?

© EU-upplysningen

Lissabonfördraget

Godkännande i medlemsländerna kan ske antingen genom folkomröstning eller beslut i nationellt parlament. I Sverige röstade riksdagen ja till Lissabonfördraget den 20 november 2008.

Är det något land som kommer att folkomrösta? Irland är det enda landet som har haft folkomröstning. Det beror på att Irland har det inskrivet i författningen. Resultatet av folkomröstningen den 12 juni blev att 53 procent röstade nej medan 47 procent röstade ja. Valdeltagandet låg på 53 procent av befolkningen. Vad som händer med Lissabonfördraget i och med det irländska folkomröstningsresultatet är oklart.

Vad krävs för att hålla folkomröstning i Sverige?

I Sverige kan folkomröstningar vara antingen rådgivande eller beslutande. Rådgivande folkomröstning har hållits ett flertal gånger, senast om införande av euron 2003. Det är riksdagen som med enkel majoritet stiftar en lag om rådgivande folkomröstning. Beslutande folkomröstning kan hållas om sådana ändringar som kräver två beslut i riksdagen med mellanliggande val. Det kan gälla antingen ändring av svensk grundlag eller godkännande av internationella avtal som kräver att Sverige överläter beslutanderätt till exempelvis EU. För att en beslutande folkomröstning ska hållas krävs att minst 35 ledamöter ställer sig bakom ett förslag om beslutande folkomröstning och att förslaget sedan antas av en tredjedel av riksdagens ledamöter, det vill säga minst 117 ledamöter. Någon beslutande folkomröstning har hittills inte hållits.

Hållpunkter för Lissabonfördraget:

- **1 november 2014** – nya beslutsregler i ministerrådet samt reglerna som innebär att det blir färre kommissionärer börjar gälla.
- **1 april 2017** – när ett beslut ska tas med kvalificerad majoritet i ministerrådet kan ett medlemsland, under en övergångsperiod mellan 1 november 2014 - 31 mars 2017, begära att beslutet ska fattas med dagens regler för kvalificerad majoritet. Se tidigare anteckningar om dagens regler.

Lissabonfördraget i Sveriges riksdag

- Proposition från regeringen
- Motionstid
- Behandling i utrikesutskottet
- Debatt och omröstning 20 november

Alla EU:s medlemsländer måste godkänna Lissabonfördraget för att det ska börja gälla. Det kan ske genom antingen beslut i nationella parlament eller folkomröstning. I Sverige röstade riksdagen ja till Lissabonfördraget den 20 november 2008. Det gick till så här:

Regeringen kom med ett förslag

Regeringen lämnade en proposition om Lissabonfördraget, det vill säga ett lagförslag, till riksdagen den 15 juli. Motionstiden, det vill säga tiden då riksdagsledamöterna kan lämna in förslag om propositionen, pågick fram till den 13 oktober.

Riksdagen behandlade

Propositionen och motioner som kom in behandlades i riksdagens utrikesutskott. Utskottets behandling av propositionen redovisades i ett betänkande. I betänkandet föreslog utskottet att riksdagen skulle godkänna propositionen och därmed säga ja till Lissabonfördraget. Arbetet med betänkandet började när motionstiden hade gått ut och avslutades den 13 november.

Riksdagen beslutade

Utrikesutskottets betänkande debatterades och beslutades i riksdagens kammare den 20 november. Resultatet blev att riksdagen sa ja till Lissabonfördraget. Efter behandlingen i kammaren skickar riksdagen en skrivelse (riksdagsskrivelse) till regeringen om vad riksdagen beslutat.

Regeringen genomför beslutet

Regeringen ser till att beslutet träder i kraft.

Mer information om Lissabonfördraget

EU-upplysningens temasida om Lissabonfördraget:
www.eu-upplysningen.se/Aktuellt/Lissabonfordraget